

Vastaus kirjalliseen kysymykseen ajokortin kelpaamisesta henkilöto-distukseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mari Rantanen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 99/2019 vp:

Aikooko hallitus ryhtyä toimiin henkilöllisyyden todistamisen sujuvoittamiseksi mm. kelpuuttamalla ajokortin henkilöllisyystodistukseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Henkilöllisyyttä osoittavien asiakirjojen osalta ei ole olemassa yleistä lainsäädäntöä, jossa olisi määritelty eri tilanteissa yleisesti hyväksyttävät henkilöllisyyttä osoittavat asiakirjat tai niin sanotut viralliset henkilöllisyystodistukset. Henkilökorttilaki (663/2016) tai passilaki (671/2006) eivät edellytä, että Suomen kansalaisella olisi aina oltava voimassa oleva henkilökortti tai passi. Henkilöllisyyttä luotettavasti osoittavaa asiakirjaa tai henkilöllisyyden luotettavaa todentamista edellytetään kuitenkin eräissä muissa laeissa, minkä vuoksi tällaista asiakirjaa tarvitaankin usein erilaisissa asiointitilanteissa.

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta säädetään laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009), jäljempänä *tunnistamislaki*. Sähköinen tunnistamisen välineitä ovat verkkopankkitunnukset, mobiilivarmenne ja kansalaisvarmenne. Tunnistamislaissa säädetään niistä menettelyistä, joilla luonnollinen henkilö tunnistetaan tämän hakiessa vahvaa sähköistä tunnistamisvälinettä (*ensitunnistaminen*). Ensitunnistamistilanteesta on kysymys, kun henkilö hakee vahvaa sähköistä tunnistamisvälinettä pankista tai teleyrityksestä tai hakee henkilökorttia poliisilta.

Ensitunnistamisessa henkilöllisyyden varmentaminen voi perustua ensinnäkin viranomaisen myöntämään henkilöllisyyttä osoittavaan asiakirjaan tai tunnistamislaissa tarkoitettuun vahvaan sähköiseen tunnistusvälineeseen. Hyväksyttäviä asiakirjoja henkilöllisyyden varmentamiseksi ovat voimassa oleva passi tai henkilökortti. Henkilöllisyyden varmentaminen voi perustua myös muuhun tarkoitukseen kuin vahvan sähköisen tunnistusvälineen myöntämiseen käyttämään menettelyyn tai vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen vahvistukseen.

Ajokortin käyttäminen henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana ensitunnistamisessa ei ole ollut mahdollista 1.1.2019 lukien tunnistamislakiin tehdyn muutoksen johdosta. Vuonna 2016 laista kumottiin säännös, jonka mukaan pelkän ajokortin perusteella voisi myöntää vahvan sähköisen

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 99/2019 vp

tunnistusvälineen. Ajokortti ei ole henkilöllisyyttä osoittava asiakirja, vaan se osoittaa ainoastaan henkilön ajo-oikeuden olemassaolon. Lain perusteluissa (HE 74/2016 vp) viitataan sisäministeriössä tehtyyn riskianalyysiin ajokorteista, jonka mukaan ajokorttiin liittyy riskitekijöitä tunnistamisasiakirjana. Analyysissä todetaan muun muassa, että ajokortin myöntöprosessi ei ole niin luotettava eikä ajokortti ole turvatekijöiltään henkilökortteihin ja passeihin siten rinnastettava, että sen käyttö tunnistamisasiakirjana olisi jatkossa perusteltua. (Sisäasiainministeriön julkaisu 32/2010).

Jo ennen edellä mainittua lainmuutosta osa teleoperaattoreista lopetti ajokorttien hyväksymisen tunnistamisasiakirjaksi mobiilivarmennetta myöntäessään ajokortteihin liittyvien väärinkäytösten vuoksi. Ajokortin kelpaamattomuus tunnistamisasiakirjana koskee myös henkilökortin luovuttamista hakijalle, koska henkilökorttiin sisältyy vahvana sähköisenä tunnistusvälineenä toimiva kansalaisvarmenne. Kansalaisvarmenteen luovuttaminen on yksi osa tunnistusvälineen myöntämismenettelyä, minkä vuoksi myös henkilökortin luovutustilanteessa tulee noudattaa tunnustuslain vaatimusta hyväksyttävistä tunnistusasiakirjoista. Myös passeista ja henkilökorteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1167/2016) 5 §:ssä edellytetään, että henkilö, jolle passi tai henkilökortti luovutetaan, on tunnistettava luotettavalla tavalla. Myös silloin, kun henkilö tekee passi- ja henkilökorttihakemuksen, täytyy hänet laissa säädetyn mukaisesti tunnistaa luotettavalla tavalla. Säännösten tavoite on varmistaa passi- ja henkilökorttimenettelyn turvallisuus ja luotettavuus.

Edellä kuvatuista syistä poliisi ei hyväksy ajokorttia passin tai henkilökortin luovutustilanteessa. Käytännössä asiakirjojen toimittaminen ei ole muodostunut ongelmalliseksi, koska suurimmalla osalla hakijoista on sellainen asiakirja, jolla lähetyksen saa noudettua. Luovutusmenettelyssä on kuitenkin huomioitu myös ne henkilöt, joilla ei ole voimassa olevaa henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa. Luovutustilanteessa voidaan hyväksyä passi tai henkilökortti, jonka voimassaolo on päättynyt enintään vuosi sitten. On myös mahdollista valtuuttaa toinen henkilö noutamaan valmis asiakirja. Valtuutus perustuu passi- ja henkilökorttiasetukseen. Lisäksi myönnetty asiakirja voidaan myös noutaa viranomaisen harkinnan mukaan poikkeuksellisesti poliisiasemalta.

Siltä osin kuin asiointitilanteet koskevat muuta kuin vahvan sähköisen tunnistamisvälineen, passin tai henkilökortin myöntämistä tai muita laissa erikseen säädettyjä tilanteita, tunnistamiseen hyväksyttävät asiakirjat perustuvat tunnistavan tahon harkintaan ja sen tekemään riskiarvioon.

Ajokortti hyväksytään henkilöllisyyden osoittavaksi selvitykseksi esimerkiksi äänestyspaikoilla, alkoholijuomia ostavan tai anniskelualueella oleskelevan henkilön iän todistamiseen, paketteja noudettaessa, iän tarkistamiseksi erilaisia ikärajoitettuja tuotteita ostettaessa, lääkärikäynnille ilmoittauduttaessa, kanta-asiakaskorttina siihen sisältyvän viivakoodin perusteella sekä ajo-oikeuden osoittamiseen esimerkiksi autoa vuokrattaessa.

Helsingissä 30.9.2019

ministeri Maria Ohisalo